

บทที่ 4

สรุปผลการวิจัยและขอเสนอแนะ

ในบทนี้เป็นบทที่ช่วยการสรุปผลการวิจัย โดยเริ่มตั้งแต่วัตถุประสงค์ของการวิจัย วิธีดำเนินการวิจัย ผลของการวิจัย และขอเสนอแนะบางประการ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาข้อเท็จจริง เกี่ยวกับขอบเขต ลักษณะการใช้ประโยชน์แหล่งความรู้ในชุมชน ตลอดจนปัญหา อุปสรรค ประโยชน์ ความคิดเห็นและขอเสนอแนะของครูผู้สอน ของนักเรียน และของเจ้าหน้าที่แหล่งความรู้ในชุมชนในการให้บริการ การใช้ประโยชน์แหล่งความรู้ในชุมชนประกอบการเรียนการสอนวิชาภูมิศาสตร์ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น และเพื่อเป็นขอเสนอแนะในการปรับปรุงการใช้ประโยชน์และการจัดบริการของเจ้าหน้าที่แหล่งความรู้ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

วิธีดำเนินการวิจัย

ตัวอย่างประชากรมี 3 ประเภท คือ ครูผู้สอนวิชาภูมิศาสตร์ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นของโรงเรียนรัฐบาลในกรุงเทพมหานคร 10 โรงเรียน จำนวน 30 คน นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นของโรงเรียนรัฐบาลในกรุงเทพมหานคร 10 โรงเรียน จำนวน 300 คน และเจ้าหน้าที่แหล่งความรู้ในชุมชน 10 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยนี้มี 3 ประเภท คือ แบบสอบถามครู แบบสอบถามนักเรียน และแบบสอบถามเจ้าหน้าที่แหล่งความรู้ในชุมชน ซึ่งเป็นแบบเลือกตอบ แบบปลายเปิด และแบบประมาณค่า แบ่งออกเป็น 2 ภาคคือ ภาคแรกเกี่ยวกับลักษณะทั่วไปของครู นักเรียน และเจ้าหน้าที่แหล่งความรู้ ภาคที่สองเป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการ

ให้บริการและการใช้ประโยชน์แหล่งความรู้ในชุมชนของครู นักเรียน และเจ้าหน้าที่แหล่ง
ความรู้

แบบสอบถามทั้งสิ้นที่ได้รับกลับคืนคิดเป็น ร้อยละ ร้อยของจำนวนที่ส่งไปทั้งหมด

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากครู นักเรียน และเจ้าหน้าที่แหล่งความรู้ในชุมชน
ได้ใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลแบบหาค่าร้อยละ คำนวณค่าเฉลี่ยและส่วน เบี่ยงเบนมาตรฐาน
ของค่าตอบ แลวนำเสนอในรูปของตาราง

ผลการวิจัย

ครูตอบแบบสอบถาม 30 คน ปรากฏว่าเป็นครูหญิงมากกว่าครูชาย ครูจำนวน
ร้อยละ 66.67 เป็นหญิง ครูจำนวนร้อยละ 33.33 เป็นชาย ครูที่เป็นโสดมีจำนวน
มากกว่าครูที่แต่งงานแล้ว ครูจำนวนร้อยละ 56.67 เป็นโสด ครูจำนวนร้อยละ 43.33
แต่งงานแล้ว อายุของครูสูงสุด 49 ปี ต่ำสุด 23 ปี เฉลี่ย 33 ปี ส่วนเบี่ยงเบนมาตร-
ฐาน 177.7 ปี คุณวุฒิของครู ครูจำนวนร้อยละ 66.67 มีวุฒิปริญญาตรี และครูจำนวน
ร้อยละ 33.33 โดประกาศนียบัตรหรือเทียบเท่า ประสบการณ์ในการเป็นครูสูงสุด 29 ปี
ต่ำสุด 2 ปี เฉลี่ย 10 ปี ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 53.85 ปี และประสบการณ์ในการ
สอนวิชาภูมิศาสตร์สูงสุด 10 ปี ต่ำสุด 2 ปี เฉลี่ย 5 ปี ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 26.92 ปี

นักเรียนตอบแบบสอบถาม 300 คน ปรากฏว่านักเรียนชายและนักเรียนหญิงมี
จำนวนเท่ากันคือ ร้อยละ 50 นักเรียนมีอายุ 13, 14 และ 15 ปี อย่างละ 100 คน
และกำลัง เรียนอยู่ใน ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น มัธยมศึกษาปีที่ 1 มัธยมศึกษาปีที่ 2
และมัธยมศึกษาปีที่ 3 ระดับชั้นละ 100 คน

เจ้าหน้าที่แหล่งความรู้ในชุมชนผู้ตอบแบบสอบถาม 10 คน ปรากฏว่าเป็นชาย
มากกว่าหญิง เจ้าหน้าที่จำนวนร้อยละ 60 เป็นชาย เจ้าหน้าที่จำนวนร้อยละ 40 เป็น

หญิง อายุของเจ้าหน้าที่สูงสุด 52 ปี ต่ำสุด 24 ปี เฉลี่ย 30 ปี ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 94.33 ปี คุณวุฒิของเจ้าหน้าที่ เจ้าหน้าที่จำนวนร้อยละ 70 มีวุฒิปริญญาตรี เจ้าหน้าที่จำนวนร้อยละ 30 ได้ประกาศนียบัตร ส่วนประสบการณ์ในการทำงานสูงสุด 30 ปี ต่ำสุด 4 ปี เฉลี่ย 12 ปี ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 36 ปี

การใช้แหล่งความรู้ในชุมชนของครูและนักเรียน เพื่อประกอบการเรียนการสอน วิชาภูมิศาสตร์ ปรากฏผลดังนี้

1. ประเภทของแหล่งความรู้ในชุมชนที่ครูและนักเรียนใช้มากแตกต่างกันคือ ครูจำนวนมากร้อยละ 93.33 ใช้เอกสารจากแหล่งความรู้ทางภูมิศาสตร์เพื่อประกอบการสอน นักเรียนจำนวนมากร้อยละ 87.33 ใช้ภาพยนตร์จากแหล่งความรู้ทางภูมิศาสตร์เพื่อประกอบการเรียน/ ประเภทของแหล่งความรู้ที่ครูและนักเรียนใช้น้อยแตกต่างกันคือ ครูจำนวนน้อยร้อยละ 36.67 ใช้ฟิล์มสตริป จากแหล่งความรู้ทางภูมิศาสตร์ นักเรียนจำนวนน้อยร้อยละ 14.33 ใช้ภูมิทัศน์นิเวศวิทยา

2. วิธีการที่ครูและนักเรียนนำแหล่งความรู้ในชุมชนมาใช้มากแตกต่างกันคือ ครูทุกคนใช้วิธีแนะนำให้นักเรียนไปค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมจากแหล่งอื่นนอกโรงเรียน นักเรียนจำนวนมากร้อยละ 91.67 ใช้วิธีการชมภาพยนตร์ วิธีการที่ครูและนักเรียนใช้น้อยเหมือนกันคือ ครูจำนวนน้อยร้อยละ 26.67 และนักเรียนจำนวนน้อยร้อยละ 18 ใช้วิธีการให้นักเรียนไปสัมภาษณ์ผู้มีความรู้ในชุมชน

3. เวลาที่ครูและนักเรียนใช้มากในกิจกรรมการศึกษาออกสถานที่เหมือนกันคือ ครูจำนวนมากร้อยละ 73.33 และนักเรียนจำนวนมากร้อยละ 54.67 ใช้วันเสาร์หรืออาทิตย์ ส่วนเวลาที่ครูและนักเรียนใช้น้อยในกิจกรรมนี้เหมือนกันคือ ครูจำนวนน้อยร้อยละ 23.33 และนักเรียนจำนวนน้อยร้อยละ 30 ใช้ในเวลาเรียน

4. เวลาที่ครูและนักเรียนใช้มากในกิจกรรมการฟังวิทยากร อภิปราย หรือ ปรากฏาเหมือนกันคือ ครูจำนวนมากร้อยละ 76.67 และนักเรียนจำนวนร้อยละ 49 ใช้ในเวลาเรียนปกติ ส่วนเวลาที่ครูและนักเรียนใช้น้อยในกิจกรรมเหล่านี้เหมือนกัน คือ ครูจำนวนน้อยร้อยละ 10 และนักเรียนจำนวนน้อยร้อยละ 14 ใช้วันหยุดราชการอื่น ๆ

5. เวลาที่นักเรียนใช้ในการไปขอวัสดุ เอกสารต่าง ๆ หรือการค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมจากแหล่งความรู้อื่น ๆ นอกโรงเรียนคือ ฝึกเรียนจำนวนมากร้อยละ 50.33 ใช้วันเสาร์หรืออาทิตย์ นักเรียนจำนวนน้อยร้อยละ 16 ใช้ในเวลาเรียน

6. กิจกรรมที่ครูและนักเรียนเคยปฏิบัติมากก่อนการใช้ประโยชน์แหล่งความรู้ในชุมชนเหมือนกันคือ ครูจำนวนมากร้อยละ 86.67 และนักเรียนจำนวนมากร้อยละ 62.67 ใช้วิธีการที่ครูให้คำแนะนำเกี่ยวกับวิธีใช้ประโยชน์แหล่งความรู้และอธิบายเรื่องให้นักเรียนจะไปศึกษา ส่วนกิจกรรมที่ครูและนักเรียนปฏิบัติกันก่อนการใช้ประโยชน์แหล่งความรู้ในชุมชนเหมือนกันคือ ครูจำนวนน้อยร้อยละ 10 และนักเรียนจำนวนน้อย ร้อยละ 26.67 ใช้วิธีการจัดแสดงภาพหรือฉายภาพยนตร์ให้นักเรียนชมก่อนจะไปใช้ประโยชน์แหล่งความรู้

7. กิจกรรมที่ครูและนักเรียนเคยปฏิบัติมากหลังจากใช้ประโยชน์แหล่งความรู้ในชุมชนเหมือนกันคือ ครูและนักเรียนจำนวนมากร้อยละ 80 เท่ากัน ใช้วิธีการให้นักเรียนเขียนรายงาน ส่วนครูและนักเรียนที่ไม่มีกิจกรรมใด ๆ ปฏิบัติหลังจากใช้ประโยชน์แหล่งความรู้ในชุมชนแล้ว คือ ครูจำนวนน้อยร้อยละ 3.33 และนักเรียนจำนวนน้อยร้อยละ 8.67 ไม่มีกิจกรรมใด ๆ ปฏิบัติ

8. ปัญหาและอุปสรรคของครูและนักเรียนในการไปศึกษานอกสถานที่แตกต่างกันคือ ปัญหาของครูโดยเฉลี่ยแล้วการขาดระเบียบวินัยของนักเรียนและจำนวนครูผู้ควบคุมน้อยไม่ไต่สัดส่วนกับจำนวนนักเรียนอยู่ในระดับปานกลาง ปัญหาหัวหน้าสายสังคมศึกษาไม่สนับสนุนไม่มีเลย ส่วนปัญหาของนักเรียนโดยเฉลี่ยแล้วอยู่ในระดับน้อยทั้งหมด คือ ครูผู้ควบคุมมีจำนวนไม่พอเหมาะกับจำนวนนักเรียนที่ต่องดูแล ค่าใช้จ่ายสูง ครูผู้ควบคุมเคร่งครัดระเบียบวินัยมากเกินไป นักเรียนยังไม่รู้จักบรรยากาศในการศึกษานอกสถานที่ และไม่มีเจ้าหน้าที่แหล่งความรู้ให้คำอธิบาย

9. ปัญหาและอุปสรรคของครูและนักเรียนในการฟังวิทยากร ปาฐกถา หรืออภิปราย คล้ายคลึงกันคือ ปัญหาของครูโดยเฉลี่ยแล้วไม่มีการจัดชั่วโมงพิเศษเพื่อฟังวิทยากรนักเรียนขาดระเบียบวินัยของที่ฟังวิทยากรและวิทยากรไม่ค่อยวางจะมาบรรยายอยู่ในระดับปานกลาง ปัญหาอื่น ๆ โดยเฉลี่ยแล้วอยู่ในระดับน้อยคือ ครูไม่ทราบสถานที่ติดต่อกับวิทยากร

ครูไม่มีค่าใช้จ่ายสำหรับวิทยากร นักเรียนไม่มีสถานที่ฟังคำบรรยายและระเบียบการเชิงวิทยากรมีพิธีการมากไป ส่วนปัญหาของนักเรียนโดยเฉลี่ยแล้วการที่นักเรียนคุยกันเสียงดังขณะฟังคำบรรยาย ไม่มีชั่วโมงพิเศษเพื่อฟังวิทยากร และนักเรียนรู้สึกเบื่อหน่ายและง่วงนอนขณะฟังคำบรรยายอยู่ในระดับปานกลาง ปัญหาหัวหน้าสายวิชาไม่เห็นด้วยในการจัดเชิงวิทยากรไม่มีเลย

10. ปัญหาและอุปสรรคของครู ในการขอเยี่ยมชม สไลด์ फिल्मสตริปหรือเครื่องมือโสตทัศนูปกรณ์อื่น ๆ โดยเฉลี่ยแล้วการที่ครูไม่มีเวลาและพาหนะไปติดต่อขอชม และไม่มีภาพยนตร์ที่ครูต้องการชมอยู่ในระดับปานกลาง ปัญหาอื่น ๆ โดยเฉลี่ยอยู่ในระดับน้อยคือ ไม่มีห้องฉายและเครื่องฉายภาพยนตร์ สไลด์ फिल्मสตริป และครูไม่ทราบสถานที่ติดต่อขอชมอุปกรณ์เหล่านี้

11. ข้อคิดเห็นหรือทัศนคติของครูและนักเรียนในการใช้ประโยชน์แหล่งความรู้ในชุมชนโดยเฉลี่ยแล้วครูเห็นว่าการใช้ประโยชน์แหล่งความรู้ในชุมชนประกอบการสอนภูมิศาสตร์ ช่วยให้เด็กเรียนมีความรู้รอบตัวและประสบการณ์กว้างขวางขึ้นอยู่ในระดับมาก แต่เด็กเรียนกลับมีความเห็นเช่นเดียวกันนี้อยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งอาจเป็นเพราะวิธีการจัดกิจกรรมของครูยังไม่ดีพอจึงทำให้เด็กเรียนยังมองไม่เห็นความสำคัญของการใช้ประโยชน์แหล่งความรู้ในชุมชนประกอบการเรียนวิชาภูมิศาสตร์ ข้อคิดเห็นอื่น ๆ ของครูและนักเรียนโดยเฉลี่ยแล้วอยู่ในระดับปานกลางเหมือนกันคือ ใ้รับการสนับสนุนจากหัวหน้าสายสังคมศึกษาอาจารย์ใหญ่ในการใช้ประโยชน์แหล่งความรู้ในชุมชน ครูควรรู้แหล่งความรู้ในชุมชนประกอบการสอนวิชาภูมิศาสตร์ และนักเรียนมีความสนใจในการใช้ประโยชน์แหล่งความรู้ในชุมชนภายใต้การนำของครู

การจัดและการให้บริการของเจ้าหน้าที่แหล่งความรู้ในชุมชนแก่ครูและนักเรียน

1. วิธีการให้บริการแก่ครูและนักเรียนที่มาขอใช้แหล่งความรู้ในชุมชนคือเจ้าหน้าที่ทุกคนเคยใช้วิธีให้บริการตอบข้อซักถามทางโทรศัพท์ เจ้าหน้าที่จำนวนรองลงมาร้อยละ 90 ใช้วิธีแจกเอกสารหรือวัสดุต่าง ๆ และให้บริการตอบข้อเท็จจริงทางจดหมาย เจ้าหน้าที่จำนวนน้อยร้อยละ 10 ใช้วิธีการอื่น

2. เวลาที่เจ้าหน้าที่ให้บริการแก่ครูและนักเรียนคือ เจ้าหน้าที่ทุกคนเคยให้บริการในเวลาราชการ เจ้าหน้าที่จำนวนรองลงมาร้อยละ 40 บริการวันเสาร์หรืออาทิตย์ เจ้าหน้าที่จำนวนน้อยร้อยละ 10 ให้บริการวันหยุดราชการอื่น ๆ

3. ความถี่ของผู้ขอใช้บริการในเวลา 1 เดือน ผู้ขอใช้บริการจำนวนมาก ร้อยละ 50 ใช้บริการอยู่ในเกณฑ์ 1 - 25 ครั้ง ผู้ขอใช้จำนวนรองลงมา ร้อยละ 20 ใช้บริการอยู่ในเกณฑ์ 50 - 100 ครั้ง และมากกว่า 100 ครั้งขึ้นไป ผู้ขอใช้จำนวนน้อย ร้อยละ 10 ใช้บริการอยู่ในเกณฑ์ 25 - 50 ครั้ง

4. ปัญหาและอุปสรรคของเจ้าหน้าที่แหล่งความรู้ในชุมชนในการให้บริการแก่ครูและนักเรียนโดยเฉลี่ยแล้ว เห็นว่าก่อนขอใช้บริการผู้ใช้ไม่แจ้งรายละเอียดให้ชัดเจนเกี่ยวกับเรื่องที่ต้องการให้เจ้าหน้าที่แหล่งความรู้บริการให้อยู่ในระดับปานกลาง ปัญหาสวัสดิภาพความปลอดภัยของผู้ขอใช้บริการในขณะที่กำลังรับบริการจากแหล่งความรู้ไม่ปลอดภัยเท่าที่ควรไม่มีเลย

5. ความคิดเห็นหรือทัศนคติของเจ้าหน้าที่แหล่งความรู้ในชุมชนในการให้บริการโดยเฉลี่ยแล้ว เห็นว่าผู้ใช้ประโยชน์แหล่งความรู้ในชุมชนประกอบการเรียนวิชาภูมิศาสตร์ช่วยให้นักเรียนได้รับประสบการณ์เพิ่มขึ้นและเจ้าหน้าที่มีความพอใจในการให้บริการอยู่ในระดับมาก ส่วนความคิดเห็นอื่น ๆ อยู่ในระดับปานกลาง คือ ถ้าเจ้าหน้าที่ได้ทราบเนื้อหาบทเรียนเนื้อหาของนักเรียนจะช่วยให้การจัดบริการใกล้ชิดคล่องกับบทเรียนดียิ่งขึ้น เจ้าหน้าที่ได้รับความร่วมมือจากผู้ขอใช้บริการพอสมควร และควรเพิ่มเจ้าหน้าที่บริการตลอดจนอุปกรณ์ต่าง ๆ ให้ทันสมัยยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะของครู นักเรียน และเจ้าหน้าที่แหล่งความรู้ในชุมชน ในการใช้ประโยชน์แหล่งความรู้ประกอบการเรียนการสอนวิชาภูมิศาสตร์ให้มีประสิทธิภาพดียิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะของครู

1. ควรให้กระทรวงศึกษาธิการจัดอบรมครู มีเอกสารเผยแพร่เกี่ยวกับการใช้ประโยชน์แหล่งความรู้

2. ควรจัดใหม่สื่อกลางระหว่างโรงเรียนกับชุมชน เพื่อสะดวกในการติดต่อ
3. ทางโรงเรียนควรบริการงานการติดต่อกับแหล่งความรู้ เช่น การพิมพ์ภาพยนตร์หรืออุปกรณ์อื่น ๆ
4. การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรต่าง ๆ ควรเน้นให้นักเรียนเห็นความสำคัญ และควรจัดทัศนศึกษาสำหรับนักเรียนในมากขึ้น

ข้อเสนอแนะของนักเรียน

1. ต้องการให้โรงเรียนจัดทัศนศึกษาในมากขึ้น
2. การสอนของครูต้องการให้มีอุปกรณ์ครบถ้วน โดยเฉพาะภาพยนตร์ประกอบบทเรียน
3. ทางโรงเรียนควรจัดเวลาพิเศษให้นักเรียนไปติดต่อแหล่งความรู้ในเวลาราชการ
4. ควรมีการจัดนิทรรศการ การอภิปราย การเชิญวิทยากรมาบรรยายให้มากขึ้น

ข้อเสนอแนะของเจ้าหน้าที่แหล่งความรู้ในชุมชน

1. ทางโรงเรียนควรแจ้งรายละเอียดให้เจ้าหน้าที่ที่รับลงหน้าเกี่ยวกับเรื่องที่ต้องการชม และควรส่งอาจารย์ไปชมก่อนพอเป็นแนวทาง
2. เน้นเรื่องความรับผิดชอบของอาจารย์ นักเรียน ในการรับบริการจากแหล่งความรู้ในชุมชน

ผลจากการวิจัยนี้สรุปได้ว่า ครู นักเรียนและเจ้าหน้าที่แหล่งความรู้ในชุมชนมีความเห็นพ้องกันว่าแหล่งความรู้ในชุมชนนั้นมีประโยชน์ต่อการสอนวิชาภูมิศาสตร์เพราะช่วยให้นักเรียนได้รับความรู้และประสบการณ์กว้างขวางขึ้นเป็นอย่างมาก นักเรียนก็มีความสนใจในการใช้ประโยชน์แหล่งความรู้ในชุมชนภายใต้การนำของครู และเจ้าหน้าที่แหล่งความรู้ที่มีความพอใจในการให้บริการแก่ครูและนักเรียนอย่างมากด้วยเช่นกัน ในปัจจุบันนี้ครูที่สอนวิชาภูมิศาสตร์ต่างก็สนใจและใฝ่หาเอาแหล่งความรู้ในชุมชนต่าง ๆ มาประกอบ

การสอน ซึ่งจะช่วยให้นักเรียนได้รับประสบการณ์ทั้งทางตรงและทางอ้อมโดยผ่านทาง
 ประสบการณ์ทั้งห้า โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การเห็นและการฟัง เป็นประสบการณ์ที่สำคัญ
 ที่สุด

วิธีการใช้ประโยชน์แหล่งความรู้ในชุมชนมีหลายวิธี สิ่งที่สำคัญที่ครูควรคำนึงถึง
 คือ แหล่งความรู้ในชุมชนเป็นเพียงสื่อกลางที่จะช่วยให้การสอนเป็นไปตามวัตถุประสงค์ แต่
 จะบรรลุผลแค่ไหนนั้นต้องขึ้นอยู่กับการใช้แหล่งความรู้ของครูเป็นสิ่งสำคัญ ครูจะต้องมีความรู้
 ความเข้าใจอย่างดีในบทเรียนที่ตนจะสอนก่อน แล้วพิจารณาว่าควรจะสอนโดยวิธีใดจึงจะ
 เหมาะสม ควรใช้แหล่งความรู้ในชุมชนอะไรบ้าง สิ่งที่ต้องพิจารณาอีกคือแหล่งความรู้ที่เลือก
 มานั้นจะเป็นประโยชน์ตอบทเรียนที่นักเรียนได้ศึกษาอยู่อย่างมากที่สุด เหมาะสมกับวัย
 ความสามารถ อยู่ในความสนใจ ความต้องการของนักเรียนอย่างแท้จริง การเลือกของครู
 จึงเป็นสิ่งสำคัญ

ก่อนการใช้ประโยชน์แหล่งความรู้ในชุมชนทุกครั้งครูควรจะต้องตั้งวัตถุประสงค์และวาง
 แผนงานอย่างรอบคอบระมัดระวัง ควรได้ศึกษาถึงปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ปัญหาที่น่าสนใจ
 จากผลการวิจัยครั้งนี้คือ ปัญหาเรื่องการรักษาระเบียบวินัยของนักเรียนขณะกำลังใช้ประโยชน์
 แหล่งความรู้ในชุมชน เช่น การไปทัศนศึกษา การฟังวิทยากรบรรยาย ครูควรหาทาง
 ปกป้องไม่ให้ปัญหาเหล่านี้เกิดขึ้นได้ ศึกษาความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของผู้ที่เคยใช้แหล่ง
 ความรู้เหล่านั้นมาก่อน ตลอดจนการติดต่อกับเจ้าหน้าที่แหล่งความรู้ในชุมชนถึง เรื่องที่ครู
 ต้องการให้เน้นหนักในเนื้อหาอะไรบ้าง เพื่อช่วยให้นักเรียนได้รับความรู้ ประสบการณ์
 กว้างขวางสอดคล้องกับบทเรียนดียิ่งขึ้น และจะช่วยให้การสอนมีประสิทธิภาพสูง นักเรียน
 มีทักษะในค่านต่าง ๆ ที่ครูต้องการ รวมทั้งมีทัศนคติที่ดีด้วย มิฉะนั้นแล้วจะเป็นการเสียเวลา
 อันมีค่าในการศึกษาไปโดยเปล่าประโยชน์

ข้อเสนอแนะของผู้วิจัยต่อครูที่สอนวิชาภูมิศาสตร์สรุปได้ดังนี้

1. ชุมชนทุกแห่งมีแหล่งความรู้หลายอย่างต่าง ๆ กัน สิ่งที่สำคัญคือ ครูควรทำการ
 สำรวจชุมชนของตนเสียก่อนว่ามีแหล่งความรู้อะไรบ้างที่จะนำมาใช้ประโยชน์ประกอบการสอน

วิชาภูมิศาสตร์ได้

- ✓ 2. ครูจะต้องรู้จักวิธีเลือกใช้แหล่งความรู้ในชุมชนต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับบทเรียน และเป็นประโยชน์แก่นักเรียนมากที่สุด
- ✓ 3. ก่อนใช้แหล่งความรู้ในชุมชน ครูควรวางแผนงานอย่างรอบคอบ ศึกษารายละเอียด ปัญหา อุปสรรค ข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะจากบุคคลหลายฝ่าย เช่น ครู นักเรียน เจ้าหน้าที่ แหล่งความรู้ การติดต่อขอใช้แหล่งความรู้ ความปลอดภัยในการพานักเรียนไปยังแหล่งชุมชน เพื่อให้กิจกรรมที่จัดขึ้นนั้นประสบผลสำเร็จสมดังความมุ่งหมาย
- ✗ 4. ครูควรเน้นให้นักเรียนเห็นความสำคัญและประโยชน์ของการใช้แหล่งความรู้ในชุมชนประกอบการเรียน ซึ่งจะช่วยให้นักเรียนเห็นคุณค่าของกิจกรรมเหล่านี้และตั้งใจที่จะไ้หาความรู้ประสบการณ์อย่างแท้จริง
- ✓ 5. เมื่อได้ใช้แหล่งความรู้ในชุมชนแล้ว ครูควรติดตามผลโดยการจัดกิจกรรมต่างๆ เพื่อวัดผลอีกครั้งหนึ่ง
- ✓ 6. หลังจากวัดผลแล้ว ครูควรทำการประเมินผลงานที่ผ่านมาแต่ละครั้งไว้เป็นลายลักษณ์อักษร รวมทั้งข้อเสนอแนะ ทศนคติความคิดเห็น เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงในโอกาสต่อไป
- 7. การใช้ประโยชน์แหล่งความรู้ในชุมชนประกอบการเรียนการสอนนั้นจะบรรลุผลสำเร็จด้วยดีก็ต่อเมื่อได้รับความร่วมมือจากบุคคลหลายฝ่าย เช่น ครู นักเรียน เจ้าหน้าที่ แหล่งความรู้ ฉะนั้นสิ่งสำคัญอีกประการหนึ่งคือ มนุษย์สัมพันธ์อันดีต่อกัน ครูจะต้องสร้างมนุษยสัมพันธ์อันดีกับบุคคลทุกฝ่าย
- 1 + 8. ครูควรให้ความสนใจติดตามศึกษาแหล่งความรู้ในชุมชนใหม่ ๆ เพิ่มเติมอยู่เสมอ ควรทำบัญชีรายชื่อของแหล่งความรู้ ตรวจสอบเพิ่มเติมบ่อย ๆ เพราะแหล่งความรู้ในชุมชนมีการเปลี่ยนแปลงพัฒนาการไปจากเดิมได้
- 2 + 9. ครูควรเก็บผลงานการศึกษาจากแหล่งความรู้ต่าง ๆ ไว้เป็นหมวดหมู่ เช่น เอกสารที่ได้รับแจกจากแหล่งความรู้ นั้น ๆ รายงานของนักเรียน เพื่อเป็นประโยชน์ในการเรียนการสอนวิชาอื่นต่อไป

ข้อเสนอแนะสำหรับนักเรียน

1. การใช้ประโยชน์แหล่งความรู้ในชุมชนประกอบการเรียนวิชาภูมิศาสตร์จะช่วยให้นักเรียนได้รับความรู้และประสบการณ์โดยตรงและกว้างขวางมากยิ่งขึ้น
2. กอณการใช้ประโยชน์แหล่งความรู้ในชุมชนทุกครั้ง นักเรียนควรจะได้ศึกษารายละเอียดเกี่ยวกับเนื้อหาความรู้ที่จะได้รับจากแหล่งความรู้ดังกล่าวเพื่อเป็นแนวทางช่วยให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดียิ่งขึ้น
3. ขณะที่นักเรียนกำลังใช้ประโยชน์จากแหล่งความรู้ในชุมชน นักเรียนควรมีความตั้งใจแสวงหาความรู้และประสบการณ์อย่างแท้จริง และมีความรับผิดชอบหน้าที่อย่างเคร่งครัด
4. การใช้ประโยชน์จากแหล่งความรู้ในชุมชนทุกครั้ง นักเรียนจะต้องมีระเบียบวินัยในตนเอง รักษาบรรยากาศในฐานะผู้ให้บริการที่ดี
5. หลังจากใช้ประโยชน์แหล่งความรู้ในชุมชนแล้ว นักเรียนควรจะวัดผลตนเองทุกครั้งว่าได้รับการเรียนรู้จากแหล่งความรู้นั้น ๆ เพียงใด

ข้อเสนอแนะสำหรับเจ้าหน้าที่แหล่งความรู้ในชุมชน

1. เจ้าหน้าที่แหล่งความรู้ควรจะได้ศึกษาเนื้อหาบทเรียนที่ครูต้องการให้เห็นชัดเจน เพื่อให้การจัดบริการของเจ้าหน้าที่แหล่งความรู้สอดคล้องกับบทเรียนยิ่งขึ้น
2. ควรเชิญครูอาจารย์มาชมและฟังสิ่งที่ควรรู้อีกก่อน เพื่อเป็นแนวทางช่วยอธิบายให้นักเรียนที่มาใช้บริการเข้าใจดียิ่งขึ้น
3. ควรจัดเจ้าหน้าที่บริการให้มีจำนวนเพียงพอที่จะให้คำอธิบายกับนักเรียนได้ทั่วถึง หรือมีเครื่องขยายเสียงตั้งพอที่จะให้นักเรียนได้ยินทั่วถึงทุกคน
4. ควรมีการจัดพิมพ์เอกสารเผยแพร่ เพื่อแสดงรายละเอียดเกี่ยวกับบริการต่างๆ ของแหล่งความรู้ในชุมชนที่จะให้กับครูและนักเรียนมาใช้บริการได้โดยสะดวก

ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ที่จะทำการวิจัยต่อไป

1. ควรขยายการสุ่มตัวอย่างประชากรไปยังโรงเรียนในภาคต่าง ๆ ของประเทศไทยมากยิ่งขึ้น
2. ควรใช้เครื่องมือในการวิจัยอื่น ๆ เช่น การสัมภาษณ์ การสังเกตของผู้ทำการวิจัย และการใช้แบบทดสอบความรู้ที่ได้จากการใช้ประโยชน์แห่งความรู้ในชุมชน เป็นต้น
3. ควรมีการวิจัยการใช้แหล่งความรู้ในชุมชนในการสอนวิชาอื่น ๆ อีกในหมวดสังคมศึกษา
4. ควรขยายการสุ่มตัวอย่างแห่งความรู้ในชุมชนออกไปให้กว้างขวาง ตลอดจนแหล่งความรู้ในชุมชนที่อยู่นอกเขตกรุงเทพมหานคร ในจังหวัดต่าง ๆ ที่น่าสนใจ.

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย